

चतुर्णामपि वर्षानां नारीर्कवानवस्थिताः ॥ M. 11, 138.

जीर्मूत Uṇ. 3, 90. gaṇa पृषोदरादि zu P. 6, 3, 109. m. 1) Gewitterwolke AK. 1, 1, 2, 9. 3, 4, 14, 61. H. 164. an. 3, 263. MED. t. 111. जीर्मूतस्येव भवति प्रतीके यद्दर्मो याति समदामुपस्ये RV. 6, 73, 1. VS. 23, 8. AV. 11, 3, 14. जीर्मूतवर्षी (Gegens. संततवर्षी) कृ प्रजापत्यः पर्सन्यः स्यात् AIT. BR. 2, 19. ÇAT. BR. 11, 8, 1, 2. KĀTH. in Ind. St. 3, 466. त्रत्त इव जीर्मूताः सविद्युत्पवनेरिताः MBH. 1, 797. जीर्मूताविव गर्जति 3, 11508. जीर्मूता इव घर्मति सघावाः R. 2, 92, 32, 2, 2. नील 3, 28, 19. VET. 5, 9. °स्वन N. 12, 42. °गभीरया गिरा BHĀG. P. 8, 6, 16. SUÇA. 1, 107, 9. MRGH. 4. VARĀH. BRH. S. 21, 13, 85, 60. RĀĒA-TAR. 1, 259. — 2) Berg (wie man auch sonst die Bedd. Wolke und Berg vereinigt angegeben findet) AK. 3, 4, 14, 61. TRIK. 2, 3, 1. H. an. MED. HĀ. 51. — 3) Bein. der Sonne MBH. 3, 152. — 4) Bein. Indra's H. an. — 5) Brodgeber, = भृतिकर H. an. = धृतिकर (!) MED. — 6) *Lipocercis serrata* Roxb. (दिवताड) AK. 2, 4, 2, 49. MED. t. 111. SUÇA. 2, 208, 2. — 7) *Luffa foetida* Cav. oder eine ähnliche Pflanze (घोषका) H. an. — 8) als Synonym von मेघ auch = मुस्ता eine Art *Cyperus* (s. AK. 2, 4, 5, 25) ÇKDR. — 9) ein best. *Metrum* COLEBR. Misc. Ess. II, 164, 130. — 10) N. pr. eines alten Weisen MBH. 5, 3843. eines Ringers (मल्ल) 4, 347. eines Sohnes Vjoman's (Vjoma's) HARIV. 1991. fg. VP. 422. BHĀG. P. 9, 24, 4.

जीर्मूतक (von जीर्मूत) m. *Lipocercis serrata* Roxb. RATNAM. 62. SUÇA. 1, 144, 12. 139, 18. 182, 15. 2, 107, 14. 174, 14.

जीर्मूतकृत् m. Berg ÇKDR. und WILS. nach HĀ. 51; aber hier ist wohl जीर्मूतकृत्कुट्टीरकुट्टाराः in vier Synonyme zu zerlegen und beide führen auch कुट्ट nach eben dieser Stelle in der Bed. von Berg auf.

जीर्मूतकेतु (जी° + केतु) m. Bein. Çiva's Verz. d. Oxf. H. 45, b. N. pr. eines Fürsten der Vidjadhara KATHĀS. 22, 17.

जीर्मूतमूल (जी° + मूल) n. *Curcuma Amhaldī* oder *Zerumbet* Roxb. (शटी) RATNAM. im ÇKDR.

जीर्मूतवाहन (जी° + वा°) m. 1) Bein. Indra's (vgl. मेघवाहन) ÇKDR. WILS. — 2) N. pr. eines Sohnes des Königs ÇĀlivāhana ÇKDR. u. जिताष्टमी. — 3) N. pr. eines Sohnes des Ġimūtaketu KATHĀS. 22, 28. — 4) N. pr. eines Juristen, des Verfassers des Dājabhāga, GILD. Bibl. 490. fgg.

जीर्मूतवाहिन (जी° + वा°) m. Rauch H. 1104.

जीर्मूताष्टमी (जीर्मूत + ऋष्टमी) f. N. eines Feiertages zu Ehren des Ġimūtavāhana, eines Sohnes des ÇĀlivāhana, am 8ten Tage in der dunklen Hälfte des Āçvina (गौण), ÇKDR. u. जिताष्टमी.

जीयीकीया COLEBR. Misc. Ess. I, 137 Verstümmelung von झर्जीकीया.

जीर् Uṇ. 2, 24. 1) adj. a) *rasch, lebhaft, thätig* NAIGH. 2, 15. जीर् हृतमर्मर्त्यम् RV. 1, 44, 11. 3, 3, 6. प्रति वा इद्विर्दिद्व उषो जीरा ऋभुत्सम्वि 7, 87, 3. मोता 92, 2. धन्वं चिद्ये ऋनाश्वो जीराश्चिदगिरैः 1, 135, 9. die Tropfen des Soma 9, 66, 25. — b) *treibend*: जीरा रथानाम् RV. 1, 48, 3. Vgl. गोर्जीर die Kühe d. i. die Milch in Bewegung setzend, aufregend. — 2) m. a) *rasches Bewegen, Schwingen* (der Soma-Steine): वदन्प्रावाव वेदिं धियाते यस्य जीरमर्धयव्यश्चरति RV. 5, 31, 12. — b) *Schwert* H. an. 2, 423. MED. 3, 35. — c) *Panicum miliaceum* (अणु) Uṇ., Sch. — d) *Kümmel* H. ç. 102. H. an. MED.; vgl. अरण्यजीर, कण°, लुद्र°. — In den drei ersten Bedd. offenbar von जिन्व; Schwert liesse sich

auch darauf zurückführen. Die Nebenformen जरण, जिरण, जीरण, जीर्ण für जीर *Kümmel* leiten auf जर hin, aber झराजी wiederum auf झज्ज treiben, wie auch झजिर mit जीर in der Bed. sich begegnet.

जीर्क UGĒVAL. zu UNĀDIS. 2, 23. 1) m. *Kümmel* AK. 2, 9, 36. TRIK. 2, 9, 9. 3, 3, 124. H. 422. युक्ता, कृत्त, लुद्र RATNAM. 100. fgg. °द्वय SUÇA. 1, 218, 1. 139, 4. 2, 44, 6. 433, 6. 483, 11 (neutr.; so auch UGĒVAL.). 326, 7. VARĀH. BRH. S. 50, 15. Vgl. कृत्त°. — 2) f. जीरिका = जीर्णपत्रिका RĀĒAN. im ÇKDR.

जीरण m. *Kümmel* RĀĒAN. im ÇKDR. — Vgl. जीर.

जीर्दानु (जीर + दानु *Tropfen*) adj. P. 6, 1, 66. Sch. 1, 1, 4, VĀRTT., Sch. träufelnd, rieselnd, sprühend: वृष्टि RV. 9, 97, 17. प्र नभतो पृथिवी जीर्दानुः AV. 7, 18, 2. विद्यामेधे वृत्तनं जीर्दानुम् RV. 1, 165, 15. कनिक्कददृषभो जीर्दानु रेतो दधात्पौषधीषु गर्भम् 5, 83, 1. पर्वताः 54, 9. die Marut 53, 5. 2, 34, 4. Mitra - Varuṇa 5, 62, 3. 7, 64, 2. Indra 8, 51, 3. Soma 9, 87, 9. — AV. 18, 3, 61. ÇĀKṢH. ÇA. 1, 14, 3. VĪLAKH. 9, 4. धर्म TS. 1, 5, 10, 4. स मुन्वते मधवा जीर्दानवे ऽविन्दुज्योतिर्मनवे कृविष्मते so v. a. der den Soma reichlich fließen lässt RV. 10, 43, 3. — Vgl. जीवदानु.

जीर्दाधर (जीर + अध्वर) adj. dessen Cerimonien lebhaft, frisch sind: दिविस्पर्शं यज्ञमस्माकमग्निना जीर्दाधरं कृणुतं सुप्रमिष्टये RV. 10, 36, 3.

जीर्दाश्व (जीर + अश्व) adj. lebhafte —, muntere Rosse habend, von Agni RV. 1, 141, 12. 2, 4, 2. रथो अश्विनोः 1, 157, 3. 119, 1.

जीरि (von जिन्व m. oder f. lebendiges —, fließendes Wasser: रथेष्ठेन कृष्येन विद्युताः प्र जीर्यः सिन्नते सध्वृक्पृथक् RV. 2, 17, 3. इन्द्रपि याव श्राषधीरूतापौ रथि रत्तति जीर्यो वनानि 3, 51, 5. मुञ्चति वा सम्युवो ऽन्वे जीरावधि घणि 9, 66, 9.

जीर्ण 1) adj. s. u. 1. जर. — 2) m. a) *Baum* H. 1114; vgl. जर्ण. — b) = जीर, जीर्क *Kümmel* RĀĒAN. im ÇKDR. — 3) f. झा *grober Kümmel* RĀĒAN. im ÇKDR. — 4) n. a) *Gebrechlichkeit, Alter*: जीर्णमेवाधुनाङ्गेषु RĀĒA-TAR. 3, 316. — b) *Erdharz* (शैलज) RĀĒAN. im ÇKDR. — Vgl. झ-जीर्ण.

जीर्णक (von जीर्ण) adj. ziemlich verdorrt: शालयः gaṇa स्थूलादि zu P. 5, 4, 3.

जीर्णज्वर (जीर्ण + ज्वर) m. ein langwieriges, schleichendes Fieber SUÇA. 1, 173, 5. 219, 11. जीर्णामयज्वर (जीर्ण - आमय + ज्वर) dass. KATHĀS. 17, 86. जीर्णज्वरिन् adj. damit behaftet ÇKDR. u. जीर्णज्वर.

जीर्णटीका (जीर्ण + टीका) f. der alte Commentar, Titel einer astron. Schrift Ind. St. 2, 252. जीर्णताजिक desgl. ebend.

जीर्णता (von जीर्ण) n. *Gebrechlichkeit, Alter* VJUTP. 101. जीर्णार्त्त n. dass.: कथं जीर्णत्वाद्भृक्षस्य विरौति कपाटः MĀKṢH. 48, 16.

जीर्णदारु (जीर्ण + दारु) m. N. einer Pflanze (वृद्धदारुकभेद) RĀĒAN. im ÇKDR. *Convolvulus argentaceus* (lies: *argenteus*) WILS.

जीर्णपत्रिका (जीर्ण + पत्र) f. N. einer Pflanze (वंशपत्रि) RĀĒAN. im ÇKDR.

जीर्णपर्ण (जीर्ण + पर्ण) *Nauclea Cadamba* (कदम्ब) Roxb., n. TRIK. 2, 4, 23. m. RĀĒAN. im ÇKDR.

जीर्णफञ्जी f. = जीर्णदारु RĀĒAN. im ÇKDR.

जीर्णबुध्न (जीर्ण + बुध्न) m. eine Art *Lodhra* (पट्टिकालोध) RĀĒAN. im